

Statistisk analys

Ingeborg Amnéus
Analysavdelningen

08-563 088 09
ingeborg.amneus@hsv.se
www.hsv.se

2011-11-22 2011/10

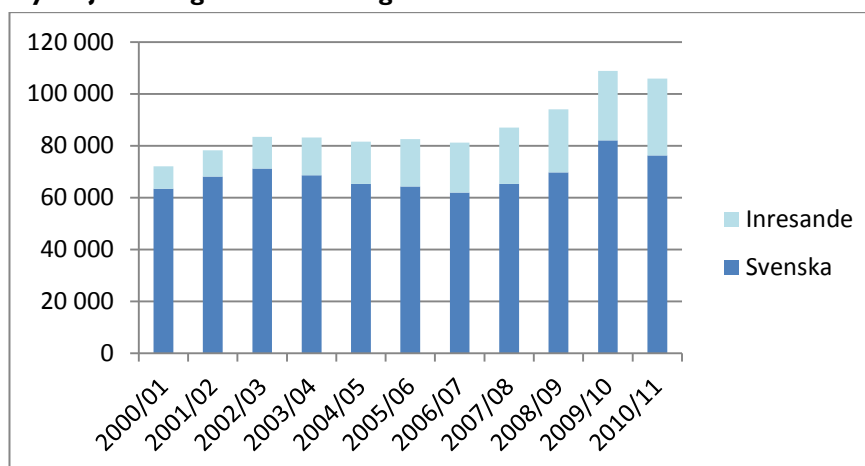
Antalet nybörjare i högskolan minskar

Läsåret 2010/11 började nästan 106 000 nya studenter att studera vid svenska universitet och högskolor. Det innebär en liten minskning – med tre procent – jämfört med läsåret 2009/10, men antalet var fortfarande historiskt högt. Förutom läsåret 2009/10 var detta det högsta nybörjarantalet i högskolan någonsin.

Preliminära uppgifter om registrerade höstterminen 2011 visar att antalet nybörjare fortsätter att minska. Framför allt är det antalet inresande studenter som minskar, vilket kan förklaras av införandet av studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz.

Lsåret 2010/11 var drygt en fjärdedel av nybörjarna inresande studenter¹. Antalet inresande nybörjare ökade med tio procent mellan 2009/10 och 2010/11, till 29 500 personer, medan de svenska nybörjarna minskade med sju procent, till 76 300 personer. Det innebär att läsåret 2010/11, dvs. det sista läsåret innan studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz infördes, var de inresande högskolenybörjarna fler än någonsin tidigare.

Nybörjare i högskoleutbildning läsåren 2000/01– 2010/11

¹ Med inresande studenter avses studenter som inte tillhör den svenska befolkningen. Såväl studenter inom utbytesprogram som studenter som på egen hand kommer till Sverige för att studera (free-moverstudenter) ingår. Redovisningen avser studenter från länder både inom och utom EU/EES och Schweiz.

Kraftig minskning av inresande nybörjare hösten 2011

Antalet nybörjare minskade alltså läsåret 2010/11, och minskningen fortsätter hösten 2011. De preliminära uppgifterna (som täcker drygt 95 procent av alla registreringar på hösten) visar att antalet nybörjare t.o.m. den 15 oktober höstterminen 2011 var 68 700, vilket är 12 procent färre än motsvarande antal höstterminen 2010.

De svenska nybörjarna minskar med sex procent hösten 2011, men framför allt har de inresande studenterna blivit färre. Jämfört med motsvarande uppgifter för höstterminen 2010 minskar antalet inresande nybörjare med 29 procent, från 19 400 till 13 800 personer. Det innebär också att andelen inresande studenter går från att vara en fjärdedel till en femtedel av nybörjarna. Minskningen är störst på de generella programmen, där antalet inresande nybörjare sjunker från 8 400 till 3 200.

Detta gäller alltså för en jämförelse mellan höstterminerna 2010 och 2011. Uppgifter för vårterminen kan göra att läget ser något annorlunda ut för hela läsåret 2011/12, men det är sannolikt att de övergripande mönstren för höstterminen 2011 gäller även för läsåret.

Fler 19-åringar bland nybörjarna

De två senaste läsåren, dvs. 2009/10 och 2010/11, har inneburit en ökning av antalet 19-åringar bland högskolenybörjarna. Detta beror delvis på att 19-åringarna utgjorde ett ovanligt stort antal i befolkningen under 2009 och 2010 – cirka 134 000, vilket var 8 000–12 000 fler än 2008 och 2007. Men det beror också på att en större andel av landets 19-åringar påbörjade högskoleutbildning dessa år än åren innan: 16–17 procent jämfört med 12–13 procent.

Att en större andel av 19-åringarna än tidigare påbörjade högskolestudier kan ha olika orsaker. En viktig orsak var sannolikt en kärvare arbetsmarknad för unga. Det kan också ha spelat roll att de nya tillträdesreglerna till högre utbildning som infördes hösten 2010 gynnar unga personer. Reglerna innebär nämligen bland annat att personer med betyg utfärdade efter 2003 kan tillgodoräkna meritpoäng från vissa gymnasiekurser när de söker till högskolan. De som gick ut gymnasieskolan 2009 eller senare har haft fördel av god information om meritpoängssystemet och har kunnat göra de val som krävs för att få maximala 2,5 meritpoäng.²

Lsåren 2009/10 och 2010/11 utgjorde 19-åringarna 30 procent av de svenska nybörjarna. Om man till 19-åringarna också lägger 20- och 21-åringar utgjorde denna grupp (till och med 21 år) 60 procent av de svenska nybörjarna dessa läsår. De preliminära uppgifterna för

² Se vidare Högskoleverkets rapport *Första antagningen med de nya reglerna – en uppföljning av antagningen till höstterminen 2010*. 2011:7 R. Till antagningen höstterminen 2011 fick även de med betyg från 1997 och framåt tillgodoräkna meritpoäng. De hade dock mindre möjligheter att kvalificera sig för meritpoäng och hade inte kunnat planera sina studier för att få maximalt antal meritpoäng. Därför har fortfarande de yngsta högskolenybörjarna störst fördel av meritpoängssystemet.

hösten 2011 tyder på att åldersstrukturen ser likadan ut också för innevarande läsår (2011/12).

Fortsatt ökning på masterexamensprogram läsåret 2010/11...

Från det att masterexamen infördes i den svenska högskolan 2007 har antalet nybörjare på masterexamensprogram ökat årligen. Läsåret 2010/11 var ökningen 18 procent. Också magisterexamensprogram har ökat under denna period. På magister- och masterexamensprogram har inresande studenter varit i majoritet ända sedan 2007. Läsåret 2010/11 var 54 procent av nybörjarna på magisterexamensprogram och 61 procent av nybörjarna på masterexamensprogram inresande studenter.

Antalet nybörjare på kandidatexamensprogram var 2010/11 i stort sett detsamma som föregående läsår. Kandidatexamensprogram är den klart största programformen bland de generella programmen, men andelen inresande studenter är liten.

Till skillnad från övriga generella program minskade antalet nybörjare på högskoleexamensprogram kraftigt, med 15 procent. På dessa program har det alltid funnits mycket få inresande studenter, och minskningen avser därmed enbart svenska nybörjare.

Nybörjare på generella examensprogram 2009/10 och 2010/11 (andel inresande studenter inom parentes)

	<i>Lsåret 2009/10</i> <i>(inresande %)</i>	<i>Lsåret 2010/11</i> <i>(inresande %)</i>	<i>Förändring i</i> <i>procent</i>
Högskoleexamensprogram	5 391 (1)	4 599 (1)	-15
Kandidatexamensprogram	26 749 (4)	27 003 (6)	+1
Magisterexamensprogram	4 551 (52)	4 616 (54)	+1
Masterexamensprogram	12 384 (60)	14 597 (61)	+18

... men hösten 2011 bryts trenden

Hösten 2011 bryts dock den uppåtgående trenden för masterexamensprogram. Antalet nybörjare minskar med ungefär en tredjedel. Framför allt beror minskningen på ett betydligt färre antal inresande studenter, även om antalet svenska studenter också minskar. Jämfört med höstterminen 2010 har antalet inresande nybörjare på masterexamensprogram mer än halverats, från nästan 5 700 till cirka 2 100 höstterminen 2011.

Antalet nybörjare på övriga generella program minskar också hösten 2011, även om minskningen på kandidatexamensprogram är marginell (-1 procent).

Magisterexamensprogram minskar med 25 procent, en minskning som helt och hållet beror

på att antalet inresande nybörjare minskar. Antalet svenska nybörjare är nämligen oförändrat jämfört med höstterminen 2010.

Trenden med minskande nybörjare på högskoleexamensprogrammen fortsätter. Höstterminen 2011 var antalet nybörjare tio procent färre än höstterminen 2010.

Nybörjare på generella examensprogram t.o.m. den 15 oktober höstterminerna 2010 och 2011, inresande studenter* särredovisade

	Totalt			varav inresande		
	Ht 2010	Ht 2011	Förändring i procent	Ht 2010	Ht 2011	Förändring i procent
Högskoleexamen	4 232	3 796	-10	20	14	-6
Kandidatexamen	25 922	25 551	-1	1 258	461	-63
Magisterexamen	4 337	3 243	-25	1 971	850	-57
Masterexamen	13 926	8 957	-36	5 674	2 092	-63

*I uppgifterna om registrerade t.o.m. den 15 oktober definieras svenska respektive inresande studenter genom personnumret. Studenter utan fullständiga personnummer räknas här som inresande. För de definitiva uppgifter som presenteras läsårsvis görs en utförligare definition som fångar in fler studenter som inresande. Antalet inresande studenter per hösttermin är här därmed underskattat.

Färre nybörjare på civilekonom- och socionomprogram 2010/11

Program mot civilekonomexamen har sedan denna examen infördes 2007 haft ett stadigt ökat antal nybörjare. Men läsåret 2010/11 minskade antalet nybörjare på civilekonomprogrammen kraftigt – med 20 procent – i jämförelse med läsåret innan. Bland de större yrkesexamensprogrammen minskade även antalet nybörjare på socionomprogram påtagligt, minus 12 procent.

För de övriga större yrkesexamensprogrammen var förändringarna relativt små. Antalet nybörjare på civilingenjörs- och högskoleingenjörsprogram minskade med fem procent vardera. De stora utbildningarna inom medicin samt vård och omsorg ökade något; sjuksköterskeprogram med fem procent och läkarprogram samt specialistsjuksköterskeprogram med tre procent. Antalet nybörjare på lärarexamensprogram – detta sista läsår innan de fyra nya lärarutbildningarna infördes – var i princip oförändrat. Antalet nybörjare på juristprogram minskade något, med två procent.

Nybjörjare på de stora yrkesexamensprogrammen 2009/10 och 2010/11 (andel kvinnor/män inom parentes)

<i>Program*</i>	<i>Läsåret 2009/10 (kv/män %)</i>	<i>Läsåret 2010/11 (kv/män %)</i>	<i>Förändring i procent</i>
Lärarexamen	12 585 (74/26)	12 521 (74/26)	-1
Civilingenjörsexamen	6 787 (29/71)	6 473 (28/72)	-5
Sjuksköterskeexamen	4 840 (84/16)	5 074 (84/16)	+5
Högskoleingenjörsexamen	4 336 (24/76)	4 117 (23/77)	-5
Socionomexamen	3 109 (83/17)	2 743 (84/16)	-12
Civilekonomexamen	3 002 (50/50)	2 416 (51/49)	-20
Juristexamen	2 045 (56/44)	2 009 (59/41)	-2
Specialistsjuksköterskeexamen	1 948 (85/15)	1 997 (85/15)	+3
Läkarexamen	1 384 (53/47)	1 420 (54/46)	+3

*Enbart yrkesexamensprogram med fler än 1 000 nybjörjare ingår i tabellen.

Färre nybjörjare på lärarutbildningar hösten 2011

Höstterminen 2011 startade fyra nya lärarutbildningar som ersatte den gamla sammanhållna lärarutbildningen. De fyra nya utbildningarna är förskollärarytbildning, grundlärarytbildning, yrkeslärarytbildning och ämneslärarytbildning. Under en övergångsperiod finns dock fortfarande nybjörjare även på den tidigare lärarutbildningen.

Om man jämför antalet nybjörjare på den gamla lärarutbildningen hösten 2010 med antalet nybjörjare på de nya lärarutbildningarna hösten 2011 framgår att antalet nybjörjare på lärarutbildningar var 15 procent färre hösten 2011. En orsak till att antalet nybjörjare minskar kan vara att färre lärosäten har fått examenstillstånd för de fyra nya lärarexamina jämfört med antalet lärosäten som har examenstillstånd för den tidigare lärarexamen.

Bland övriga större yrkesexamensprogram är det framför allt på läkarutbildningen som antalet nybjörjare ökar enligt de preliminära uppgifterna hösten 2011. Jämfört med höstterminen 2010 ökar antalet nybjörjare på läkarutbildningen med 15 procent. Att antalet nybjörjare på läkarutbildningen ökar är i linje med regeringens politik att bygga ut denna utbildning. Även utbildningen till specialistsjuksköterska ökar något jämfört med tidigare hösttermin (+5 procent), medan antalet nybjörjare på sjuksköterskeprogram är i stort sett oförändrat (-1 procent).

De två stora utbildningarna inom teknik, civilingenjör- och högskoleingenjörsutbildning, ökar båda måttligt (+5 procent respektive +2 procent) hösten 2011 jämfört med hösten 2010. Antalet nybörjare på civilekonomprogram och juristprogram fortsätter att minska något (-4 procent respektive -5 procent), medan socionomutbildningen ligger kvar på samma nivå som hösten 2010 (-1 procent).

Preliminära uppgifter om antal nybörjare på större yrkesexamensprogram t.o.m. den 15 oktober höstterminen 2010 och höstterminen 2011

	<i>Hösten 2010</i>	<i>Hösten 2011</i>	<i>Förändring i procent</i>
Civilingenjörsexamen	6 410	6 726	+5
Högskoleingenjörsexamen	3 910	4 001	+2
Sjuksköterskeexamen	2 688	2 651	+1
Civilekonomexamen	2 026	1 944	-4
Socionomexamen	1 671	1 658	-1
Juristexamen	1 270	1 212	-5
Specialistsjuksköterskeexamen	1 520	1 594	+5
Läkarexamen	693	795	+15
<i>Lärarexamensprogram</i>	<i>9 625</i>	<i>8 205</i>	<i>-15</i>
Förskollärarexamen		2 242	
Grundlärarexamen		2 115	
Yrkeslärarexamen		414	
Ämneslärarexamen		2 432	
Lärarexamen	9 625	1 002	

I 300 avgiftsbetalande studenter hösten 2011

Höstterminen 2011 är alltså den första terminen med studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz.³ Bland de registrerade t.o.m. den 15 oktober höstterminen 2011 finns 1 311 studenter – 635 kvinnor och 676 män – som betalt studieavgift vid svenska universitet och högskolor. Av dessa studerade 1 161 för första gången i svensk högskoleutbildning. Lunds universitet har flest registrerade studenter som har betalt studieavgift, nästan 200 personer.

³ Fr.o.m. hösten 2011 ska freemover-studenter (studenter som kommer till Sverige på egen hand för att studera) från länder utanför EU/EES och Schweiz betala studieavgift för utbildningar på grund- och avancerad nivå som startar efter den 31 juli 2011. Studieavgifternas storlek bestäms av respektive lärosäte. Det finns vissa undantag från avgiftsskyldigheten, bl.a. för personer med permanent uppehållstillstånd i Sverige. Studenter inom utbytesprogram betalar inte studieavgifter.

Registrerade studenter t.o.m. den 15 oktober höstterminen 2011 som har betalt studieavgift, per lärosäte

	<i>Studenter som betalt studieavgift</i>	<i>varav studerar för första gången i svensk högskola</i>
Lunds universitet	197	191
Chalmers tekniska högskola	134	132
Kungl. Tekniska högskolan	133	115
Uppsala universitet	115	101
Högskolan i Gävle	72	46
Malmö högskola	69	65
Stockholms universitet	68	61
Högskolan i Jönköping	67	66
Blekinge tekniska högskola	49	48
Högskolan Dalarna	45	34
Umeå universitet	45	38
Linköpings universitet	43	37
Göteborgs universitet	41	37
Linnéuniversitetet	30	26
Högskolan i Borås	25	17
Mittuniversitetet	25	18
Karolinska institutet	24	24
Örebro universitet	24	23
Högskolan i Halmstad	23	21
Mälardalens högskola	19	16
Karlstads universitet	15	12
Sveriges lantbruksuniversitet	15	14
Högskolan Kristianstad	13	7
Högskolan i Skövde	11	11
Högskolan på Gotland	5	2
Högskolan Väst	4	2
Luleå tekniska universitet	4	3
Södertörns högskola	4	2
Riket	1 311	1 161

Då en student kan vara registrerad på mer än ett lärosäte summerar inte lärosätessuppgifterna exakt till uppgifterna för riket totalt.

Hur stor andel av alla inresande studenter utgör de avgiftsbetalande?

Åren innan studieavgifter infördes utgjorde antalet free-moverstudenter från länder utanför EU/EES och Schweiz, dvs. den grupp som fr.o.m. hösten 2011 betalar studieavgift, ungefär en tredjedel av samtliga inresande nybörjare⁴. Hur stor andel utgör de då efter att studieavgifter införts?

Det finns vissa problem med att göra jämförelser mellan definitiva uppgifter för ett läsår med preliminära uppgifter för en hösttermin. I de preliminära uppgifterna t.o.m. den 15 oktober definieras nämligen inresande studenter utifrån ofullständiga personnummer. Det innebär att det kan finnas en större eller mindre mängd inresande studenter som inte fångas upp i det måttet. Det gör att gruppen inresande studenter inte är helt jämförbar mellan tidsperioderna.

Med detta i åtanke kan de avgiftsbetalande uppskattas utgöra ungefär en tiondel av samtliga inresande nybörjare hösten 2011, dvs. en avsevärd minskning jämfört med tidigare.

Masterexamensprogram vanligast bland de avgiftsbetalande

Majoriteten, 60 procent, av de studenter som betalar studieavgift studerar på ett masterexamensprogram. Näst vanligast är magisterexamensprogram, 23 procent av de avgiftsbetalande studerar på ett sådant. 10 procent av de avgiftsbetalande studerar på fristående kurser.

Registrerade studenter t.o.m. den 15 oktober höstterminen 2011 som har betalt studieavgift, per studieform

	<i>Antal</i>	<i>Andel (%)</i>
Masterexamensprogram	790	60
Magisterexamensprogram	295	23
Kandidatexamensprogram	107	8
Yrkesexamensprogram	14	1
Övriga program	7	1
Fristående kurs	130	10

Eftersom en student kan vara registrerad på mer än en studieform summerar inte uppgifterna per studieform exakt till uppgifterna för riket totalt.

⁴ Avser läsåren 2008/09 och 2009/10. Inresande med okänd landsuppgift är borträknade ur populationen.